

Місією кафедри екології ХНАДУ може стати екологізація суспільства через діяльність його випускників, які втілять екологічний імператив в середовищі повсякденної і професійної взаємодії з іншими людьми, спілкуванні і вихованні. Таким може бути ідеал професійної освіти для студентів і випускників технічного ЗВО.

Перелік посилань:

1. Концепция общего экологического образования в интересах Устойчивого развития. - URL: <https://cloud.mail.ru/public/vAAH/cHLYUd4er>.

1. Хайдеггер М. Время и бытие: статьи и выступления; пер. с нем.
2. М. : Республика, 1993. - 447 с.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДИСЦИПЛІНИ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

***Босак П.В., к.т.н., Попович В.В., проф., д.т.н.,**
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
Львів, Україна
pasha.bosak@ukr.net*

Насьогодні ступінь антропогенного навантаження на довкілля досягнуло критичного рівня і це спонукало міжнародне співтовариство до посилення співпраці у сфері зменшення тиску на екосистеми регіонів та світу в цілому. Досягнення амбіційних цілей, які було визначено в останніх міжнародних екологічних договорах, передбачає координацію діяльності та сувору дисципліну учасників у реалізації природоохоронних проєктів. Окрім суб'єктів реалізації природоохоронних стратегій на державному рівні, значна відповідальність за зниження тиску на екосистему лежить на суб'єктах господарювання, діяльність яких має наслідком забруднення довкілля. У цьому зв'язку посилюється важливість забезпечення усіх рівнів управління якістю довкілля кваліфікованими професійними працівниками. Одним із основних завдань цих фахівців є здійснення багаторівневої та багатофакторної оцінки якості довкілля.

Серед основних завдань дисципліни «Система якості навколишнього середовища» є:

– формування комплексного бачення проблематики зміни стану довкілля унаслідок антропогенного впливу та оволодіння інструментарієм з оцінювання (поточного стану якості довкілля, динаміки стану біоти у зв'язку із впливом негативних та позитивних факторів);

– набуття умінь з управління екологічними проєктами з контролю якості довкілля;

– набуття умінь з багаторівневої та багатофакторної оцінки якості довкілля [1].

Досягнення цих завдань передбачає опанування широкого арсеналу знань та практичних управлінських та технічних навичок. Зокрема, йдеться про уміння: користуватися спеціальним обладнанням для здійснення спостережень; користуватися спеціальним програмним забезпеченням для оброблення та інтерпретації результатів досліджень; створювати одно- та багатофакторні статистичні моделі та перевіряти їх адекватність; оцінювати дотримання суб'єктами вимог діючих систем стандартизації, сертифікації, ліцензування у сфері екологічної безпеки; організовувати та проводити дослідження потенційно небезпечних технологій ресурсо- та природокористування, експертизи потенційно небезпечних технологій виробництва, тощо.

Продуктивним підходом для набуття таких практичних навичок та умінь у навчальному процесі є методологія «активного навчання», яка передбачає використання такої системи методів і прийомів, що спрямовані не на повідомлення здобувачам вищої освіти готових матеріалів їх запам'ятовування та відтворення, а на організацію здобувачів для самостійного одержання знань, засвоєння вмінь і навичок у процесі активної пізнавальної і практичної діяльності [2].

Застосування методології «активного навчання» покликане зменшити негативні впливи на якість практичної підготовки фахівців внаслідок дефіциту академічних годин на проходження курсу, недостатності матеріально-технічної бази навчання, особливо в умовах карантинних обмежень спричинених Covid-19. Вищезазначені недоліки не дозволяють належним чином розкрити міждисциплінарні та внутрішньопредметні зв'язки, приділити достатню кількість часу проведеному практичних досліджень. Унаслідок цього знижується увага та зацікавленість здобувачів у вивченні навчальної програми.

У цих умовах основну увагу в навчальному процесі доцільно приділити проведенню практичних робіт, які допомагають закріпити теоретичні знання на практиці. Практичні заняття мають спрямовуватися на набуття досвіду користування довідниковою і нормативною літературою, оцінювання стану компонентів природного ландшафту (грунтів, гірських порід, підземних вод, поверхневих вод, атмосфери, біоти), узагальнення і інтерпретацію результатів дослідження. Важливим є досвід перетворення результатів таких досліджень у практичні рекомендації із проведення охоронних, відновлюваних та компенсаційних заходів із забезпечення нормативного стану довкілля [3].

Основну увагу у викладанні екологічної дисципліни «Системи контролю якості навколишнього середовища» доцільно приділити методам переорієнтації навчального процесу на застосування інтерактивних форм навчання, котрі розвивають дослідницькі здібності майбутніх фахівців. Тут важливу роль відіграє застосування індивідуального підходу та налагодження наукової і навчальної взаємодії між здобувачами та науково-педагогічними працівниками. Спілкування впродовж практичних занять повинно надавати можливість здобувачам виявляти свої здібності, стимулювати до самостійного проведення

спостережень, оцінювання показників, формулювання результатів досліджень та розроблення стратегії поліпшення стану довкілля. Така форма викладацької роботи передбачає врахування рівня підготовки та професійних інтересів кожного із здобувачів. Інформація про такі індивідуальні риси може бути використана для підтримання успішності, самостійності та ініціативності здобувачів у їх професійної діяльності.

Перелік посилань:

1. Добровольський В. В., Безсонов Є. М. Системний аналіз якості навколишнього середовища: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. 164 с.

2. Манішевська Н. М. Застосування активних методів навчання при вивченні дисципліни «Екологічна експертиза». Сучасні аспекти організаційно-методичного забезпечення екологічної складової підготовки фахівців: мат. III Всеукр. наук.-метод. конф. Харків: ХНАДУ, 2018. С. 46–48.

3. Системний аналіз якості навколишнього середовища: підручник / Т. А. Сафранов та ін. Одеса, 2014. 244 с.

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ЗДОБУВАЧАМИ ПЕРШОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Вальтер Г.А., доц., к.б.н.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
Харків, Україна
galinawalter@gmail.com*

Вивчення екологічних питань полягає не тільки у формуванні певної системи знань, а й в збудженні інтересу здобувачів до цих питань, виховання в них відповідального ставлення до навколишнього середовища. Тому великого значення набуває проблема мотивів навчання. До того ж спрямованість на розвиток ціннісно-мотиваційної сфери особистості є одним з принципів екологічної освіти.

Однією з умов ефективної екологічної освіти є реалізація морально-екологічних понять через залучення здобувачів до різних видів діяльності: навчально-пізнавальної, дослідницької, туристично-краєзнавчої, просвітницької, природоохоронної тощо. Тільки органічна взаємодія різних видів діяльності дає очікувані результати.

Так, вирішальним фактором виховання чуйності (здатності співчувати, співпереживати) є спільна діяльність, що передбачає співробітництво здобувачів з викладачами та своїми ровесниками (колективна робота над завданнями за інтересами, спілкування зі спеціалістами). Саме ця колективна